توراه أور • الباراشات וישב • مامار 1

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען

«وأقام يعقوب (יעקב) في أرض اغتراب أبيه، في أرض كنعان»

إهداء تكريمًا لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق

LikuteiTorah.com

الباراشا الحاسيدية

/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/vayeishev/1

1 **וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. להבין ענין זה גם כפל לשון בארץ מגורי אביו בארץ כנען.**

«فسكن يعقوب (**יעקב**) في أرض تغرّب أبيه، في أرض كنعان (**כנען**)». [نحتاج] إلى فهم هذا الأمر، وكذلك تكرار العبارة: «في أرض تغرّب أبيه» [و]«في أرض كنعان».

הנה כתיב אתהלך לפני ה' בארצות החיים. שיש שני ארצות שהם ב' בחינת כלים להשראת חיים עליונים

والآن، ورد: «أسير أمام **ה'** في أراضي الأحياء»: [أي] إن هناك أرضين، وهما مستويان من الأوعية لاستقرار الحياة العلوية.

(וכמו חיים לשון רבים כך ארצות לשון רבים). וביאור הענין צריך להבין למה נק' א"י [ארץ ישראל] **בכל התורה ארץ כנען.**

(وكما أن «الحياة» (**חיים**, chayim) تأتي بصيغة الجمع، فكذلك «الأراضي» تأتي بصيغة الجمع). ولتوضيح الأمر، علينا أن نفهم لماذا تسمي التوراة كلها أرض إسرائيل «أرض كنعان».

והרי חם הוא אבי כנען ומה הוא היחוס שבח א"י [ארץ ישראל] **בזה (גם להבין מ"ש כנען בידו מאזני מרמה) גם מה שכתוב ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות ביום ההוא.**

لكن حام (**חם**) هو أبو كنعان؛ فأي مدح لأرض إسرائيل في هذه النسبة؟ (وكذلك [نحتاج] إلى فهم ما ورد: «كنعان: في يده موازين غشّ»). وكذلك ما ورد: «ولا يكون بعدُ كنعانيّ في بيت **ה' צבאות** في ذلك اليوم».

הנה נודע שכל התורה כולה נדרשת בזה לעומת זה כי כמו שיש לבן ועשו בקליפה

والآن، من المعروف أن التوراة كلها تُفسَّر على أساس «هذا مقابل ذاك»: فكما أن لابان (**לבן**) وعيسو (**עשו**) موجودان في القشرة (**קליפה**, kelipah)،

וכן שר הטבחים ושר המשקים וכו'. כך יש כל בחי' אלו בקדושה כי זה לעומת זה עשה אלהים.

وكذلك رئيس الجزارين ورئيس السقاة، إلخ؛ فإن كل هذه المستويات موجودة في القداسة، لأن «Elokim جعل هذا مقابل ذاك».

2 **והנה שלשה בני נח הם למעלה בקדושה ג' בחי' גווני קשת חיור סומק ירוק.**

والآن، فإن أبناء نوح (**נח**) الثلاثة، في القداسة من فوق، هم ثلاثة مستويات: ألوان قوس قزح، الأبيض والأحمر والأخضر.

אלא שבהשתלשלות העולמות בבחינת נפילה ממדרגה אחר מדרגה נעשה חם גשמי אבי כנען. ולהבין ענין כנען בקדושה הנה כנען פירושו סוחר כמ״ש כנעניה נכבדי ארץ.

لكن في سلسلة العوالم الهابطة (hishtalshelus ,**השתלשלות**)، عبر السقوط من مستوى إلى مستوى، صار حام الجسدي، أبا كنعان (**כנען**). ولفهم شأن كنعان في القداسة: «كنعان» تعني تاجرًا، كما هو مكتوب: «تجّارها (kin'aneha ,**כנעניה**) هم أشراف الأرض».

3 **וכתיב כנען בידו מאזני מרמה. היינו עד״מ כמו הסוחר שיפזר ממון כסף וזהב ומוציאם מרשותו כדי להרויח ולהשתכר וכל עיקר כוונתו להיות מפזר ונוסף עוד.**

ومكتوب: «كنعان: في يده موازين غشّ». أي، على سبيل المثال، هو كالتاجر الذي ينثر المال والفضة والذهب، ويُخرجها من حوزته لكي يربح ويكسب؛ وكل قصده أن يكون ممّن «ينثر فيزداد».

כך הנה מקור נשמת ישראל שהוא בחי׳ כנ״י [כנסת ישראל] **נמשלה בגלות לסוחר זה כדכתיב בא אחיך במרמה ויקח ברכתך. כי הנה כתיב עת אשר שלט האדם באדם לרע לו.**

وهكذا فإن مصدر نفوس إسرائيل، وهو مستوى جماعة إسرائيل (Knesses Yisrael ,**כנ״י**)، يُشبَّه في المنفى بهذا التاجر، كما ورد: «جاء أخوك بمكر وأخذ بركتك». إذ ورد: «وقت يتسلّط فيه الإنسان على الإنسان لإلحاق الضرر به».

שע״י התלבשות השכינה בבחי׳ גלות בתוכם להשפיע להם ע״י זה מתבררים כל ניצוצות הקדושה כמו שאמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] **לא גלו ישראל אלא להוסיף עליהם כו׳ להיות בלע המות וכו׳.**

فمن خلال تلبّس الحضور الإلهي (Shechinah ,**שכינה**) فيهم في حال المنفى، وإفاضته عليهم، تُنقّى بذلك جميع شرارات القداسة؛ كما قال حكماؤنا، **ז״ל**: «لم يُنفَ بنو إسرائيل إلا لكي يُضاف إليهم [متهوّدون]»، إلخ، لكي «يبتلع الموت»، إلخ.

4 **ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ ונגלה כבוד ה׳ כי עין בעין יראו וגו׳. וכמו שהוא בכללות העולם כך הוא בפרטות בכל נפש מישראל בעבודת ה׳**

«وأزيل روح النجاسة من الأرض»؛ «وينكشف مجد اسم **ה׳** (Havayah ,**הוי׳ / שם הוי׳**)»؛ «لأنهم سيرون عينًا بعين»، إلخ. وكما يكون الأمر في العالم على وجه العموم، كذلك يكون على وجه الخصوص في كل نفس من نفوس إسرائيل في خدمة **ה׳**.

כי הנה הנשמה טרם ירידתה לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הבהמית היתה קשורה ומיוחדת במקורה ושרשה במאצילה ברשפי אש האהבה בטבע כשלהבת העולה מאליה כו׳

فالنفس، قبل نزولها إلى هذا العالم لتتلبس بجسد وبالنفس الحيوانية (nefesh habahamis ,**נפש הבהמית**) ذات القوة الحيوية، كانت مرتبطة ومتحدة بمصدرها وأصلها، عند مُفيضها، بلهيب نار المحبة، على نحو فطري، كشعلة تصعد من تلقاء نفسها، إلخ.

והיה לה בחי' אהבה ויראה טבעי' [טבעיים] **בגילוי רב שהוא בחי' כסף וזהב. כסף מלשון נכסף נכספת דהיינו בחי' אהבה.**

وكان لها مستوى أو جانب (bechinah ,**בחינה**) من الحب والخشية (ahavah v'yirah ,**אהבה ויראה**) الطبيعيين، في انكشاف عظيم؛ وهذا هو جانب «الفضة والذهب». و«الفضة» (kesef ,**כסף**) مأخوذة من التعبير **נכסף נכספת** (nichsof nichsafta)، أي «اشتقتَ شوقًا عظيمًا»؛ وهذا هو جانب الحب.

5 **וזהב מצפון יאתה שהוא בחי' שמאל שהוא בחי' יראה ואח"כ כשירדה הנשמה לעולם הזה להתלבש בגוף הגשמי**

«ويأتي الذهب من الشمال»، وهو مستوى أو جانب (bechinah ,**בחינה**) اليسار، أي مستوى الخشية. وبعد ذلك، حين هبطت النفس إلى هذا العالم لتتلبّس بالجسد المادي،

הנה גם בחי' אהבה ויראה שהיה לה הם מסותרות ומכוסות בלב הגשמי ואינה יכולה לראות באהבה ויראה בהתגלות כל כך כבתחלה, ונמצא שנגרעו האהבה ויראה מערכם.

فحتى مستوى الحب والخشية (ahavah v'yirah ,**אהבה ויראה**) اللذين كانا لديها يكونان مستورين ومغطّيين في القلب الجسدي، ولا تستطيع أن ترى الحب والخشية بجلاء كما كانا في البداية؛ وهكذا يتبيّن أن الحب والخشية قد انتقصا عن قدرهما.

6 **וא"כ למה זה ירדה הנשמה לעוה"ז מאחר שהיא ירידה גדולה וגרעון גדול מבתחילה. אך הנה כתיב טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף.**

إذا كان الأمر كذلك، فلماذا نزلت النفس إلى هذا العالم، ما دام ذلك هبوطًا عظيمًا ونقصًا كبيرًا قياسًا إلى ما كانت عليه من قبل؟ غير أنه مكتوب: «توراة فمك خير لي من آلاف الذهب والفضة».

אלפי לשון לימוד כלומר שיש לי יתרון ומעלה בתורת פיך בעוה"ז יותר מבחי' זהב וכסף שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה.

«آلاف» (alfei ,**אלפי**) لفظة تدل على التعلّم. أي إن لي في «توراة فمك» في هذا العالم فضلًا ومزيةً على مستوى «الذهب والفضة» اللذين كانت النفس معتادةً عليهما (lemudah ,**למודה**) في البداية.

7 **והענין כמו שאמרו רז״ל** [רבותינו זכרונם לברכה] **יפה שעה אחת בתשובה וכו׳ כי ע״י תשובה עילאה מעומקא דלבא תהיה דביקת הנפש באלהים חיים יותר נפלאה ברעותא דלבא**

والمسألة كما قال حكماؤنا، **ז״ל**: «إن ساعة واحدة في التوبة (teshuvah ,**תשובה**) أفضل». إلخ. فبفضل التوبة العليا، المنبثقة من عمق القلب، يكون التصاق النفس بـ**אלקים** (Elokim) الحيّ أروع، برغبة القلب (re'usa deliba ,**רעותא דלבא**).

כמ״ש לקמן, ונמצא שאע״פ [שאף על פי] **שיש לה גרעון באהבה ויראה טבעי׳** [טבעיים] **שבחיצונית הלב הגלוים מ״מ יהיה לה יתרון בבחי׳ רעותא דלבא בנקודת פנימית הלב כיתרון האור הבא מן החשך דוקא.**

كما سيُشرح لاحقًا. وهكذا يتبيّن أنه مع أن فيها نقصانًا في الحب والخشية الفطريين (ahavah v'yirah ,**אהבה ויראה**)، الظاهرين في البعد الظاهري للقلب، فإن لها مع ذلك تفوّقًا في مستوى أو جانب (bechinah ,**בחינה**) **רעותא דלבא**، في نقطة البعد الباطني للقلب، مثل «تفوق النور [الذي يأتي] من الظلمة»، على وجه التحديد.

8 **וביאור הענין כי הנה כתיב אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים. פי׳ ע״ד מ״ש אני ה׳ לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא וכו׳**

وتفسير الأمر: فقد كُتب: «أنا الأول وأنا الآخر، ولا **אלקים** (Elokim) سواي». أي على نحو ما ورد: «أنا، **ה׳**، لم أتغيّر»، و«وأنتَ هو [كما كنتَ] قبل أن يُخلَق العالم»، إلخ.

בלי שום שינוי כי אין בריאת עולמות עליונים ותחתונים תופסים מקום כלל וכולא קמיה כלא חשיב ממש.

من دون أيّ تغيّر؛ لأن خلق العوالم العليا والسفلى لا يشغل حيّزًا البتة، و«كلّ ما أمامه يُعَدّ كأنّه لا شيء حقًّا».

9 **ומבלעדי פי׳ מה שהוא זולת בחי׳ זו דהיינו באמצעות הזמן שנראה העולם ליש ודבר בפ״ע** [בפני עצמו] **בחי׳ זמן ומקום אין אלהים זולתי שהוא בחי׳ אלהים חיים ומלך עולם**

و«من دوني» تعني ما هو خارج عن هذا المستوى، أي في صميم الزمن، حين يبدو العالم موجودًا، شيئًا قائمًا بذاته، في مستوى الزمان والمكان: [هناك] «لا يوجد **אלקים** (Elokim ,**אלקים**) سواي»، وهو مستوى «الحيّ **אלקים** والملك الأبدي»،

כמאמר ומבלעדיך אין לנו מלך גואל וכו׳ שכל העולמות עליונים ותחתונים נתהוו מבחי׳ מלכותו ית׳

كما في القول: «وبدونك ليس لنا ملك ولا منقذ»، إلخ؛ إذ إن جميع العوالم العليا والسفلى نشأت من مستوى الملكوت (**מלכות**, Malchus) الخاصّ به، تبارك وتعالى،

וכדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים וגו׳ ושם עלו השגת כל הנבראי׳ [הנבראים] **העליונים ותחתוני׳** [ותחתונים] **אבל בהקב״ה בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה**

كما هو مكتوب: «ملكوتك ملكوت جميع العوالم»، إلخ. وإلى هذا الحدّ يبلغ إدراك جميع المخلوقات العليا والسفلى. أمّا **הקב״ה**، في مجده وذاته، «فلا تستطيع أيّ فكرة أن تحيط به»،

כי הוא רם ונשא מגדר ההשגה ואינו נתפס בתוך עלמין לא בבחי׳ ממלא ולא בבחי׳ סובב בשום שכל והשגה בעולם אלא ברעותא דלבא מקרב איש ולב עמוק.

فهو أسمى وأرفع من حدود الإدراك، ولا يُدرَك ضمن العوالم، لا في مستوى [النور الذي] يملأ [العوالم كلها] (**ממלא כל עלמין**, memalei kol almin)، ولا في مستوى [النور الذي] يحيط [بها] (**סובב כל עלמין**, sovev kol almin)، بأيّ عقل أو إدراك في العالم، بل لا يُدرَك إلا برغبة القلب، «باطن الإنسان وقلب عميق».

10 **וכמ״ש ממעמקים קראתיך ה׳ מפני כי בחי׳ רעותא דלבא נמשך מהתבוננות זו עצמה אם ישים אליו לבו דלית מחשבה תפיסא ביה כלל והוא רם ונשא למעל׳** [למעלה / למעלת] **מעלה עד אין קץ ותכלית אפילו מבחי׳ חכמה עילאה.**

كما كُتب: «من الأعماق دعوتك، يا **ה׳**». فإن مستوى إرادة القلب إنما يُستمدّ من هذا التأمل نفسه: «إذا وجّه قلبه إليه»؛ أي إن أي فكر لا يستطيع إدراكه على الإطلاق، وإنه متعالٍ ومرتفع، أسمى فأسمى بلا نهاية ولا حد، حتى فوق مستوى الحكمة العليا (**חכמה**, Chochmah).

אי לזאת תכסף ותכלה נפשו לבטל במציאות אליו יתב׳ [יתברך] **לצאת ממאסר הגוף נרתקה ולהשתפך אל חיק אביה**

لهذا تشتاق نفسه وتحنّ إلى أن تكون في حالة إبطال الذات (**ביטול**, bittul) بالنسبة إليه، تبارك وتعالى، لكي تخرج من سجن الجسد، غمدها، وتفيض إلى حضن أبيها.

משא״כ הנשמה טרם ירידתה להתלבש בגוף היתה אהבתה ודבקותה בשרשה לפ״ע [לפי ערך] **השגתה וכן לענין היראה:**

لكن الأمر ليس كذلك بالنسبة إلى النفس قبل نزولها لتتلبّس بجسد: فقد كان حبها وتعلّقها بأصلها بحسب [مقدار] إدراكها، وكذلك كان الأمر فيما يتعلق بالخشية.

11 **והנה בזמן שהיה בהמ״ק** [בית המקדש] **קיים היה נמשך בחינה זו רעותא דלבא מגילוי אא״ס** [אור אין סוף] **ב״ה בהיכל קדשי קדשים כו׳ כמ״ש בתניא להיות בטל רצונו לרצונו ית׳ וכמ״ש כי תהיו לי ארץ חפץ.**

والآن، في الزمن الذي كان فيه الهيكل المقدس قائمًا، كان هذا المستوى من رغبة القلب يُستمدّ من انكشاف النور اللانهائي (**אור אין סוף**, Or Ein Sof)، تبارك وتعالى، في حرم قدس الأقداس، إلخ، كما يشرح كتاب تانيا (**תניא**)، لكي تُبطَل إرادة المرء أمام إرادته تعالى؛ وكما ورد: «لأنكم ستكونون لي أرضًا مرغوبة».

אך בזמן הגלות הנה כתיב ובקשתם משם את ה׳ אלקיך ומצאת וגו׳ משם דייקא דהיינו כשתתבונן על ההיפוך מדרכי ה׳ איך שהוא רחוק מה׳ בתכלית הריחוק כמו עובר רצונו

لكن في زمن المنفى ورد: «ومن هناك تطلبون **ה׳ אלקיך**، وتجدون [إياه]»، إلخ. و«من هناك» تحديدًا: أي حين تتأملون نقيض سبل **ה׳**، وكيف أنه بعيد عن **ה׳** أبعد ما يكون، كحال من يتجاوز إرادته؛

ומאין נשפע להם שפע וחיות להיות בהם חיות וקיום מרצונו ית׳ שרצונו ית׳ הוא המחיה אותם כמ״ש ואתה מחיה את כלם.

و[تأملوا] من أين يفيض عليهم الفيض وقوة الحياة، حتى تكون لهم حياة ووجود من إرادته تعالى؛ إذ إن إرادته تعالى هي التي تمنحهم الحياة، كما ورد: «وأنت تحييهم جميعًا».

אך על זה אמרו כמה ארך אפים לפניו שמבחי׳ ארך אפים נמשך ונשתלשל ממדרגות עליונות דרך נפילה להחיות העכו״ם [העובדי כוכבים ומזלות] **אף שהם עוברי רצונו.**

لكنهم قالوا في هذا: «ما أعظم طول الأناة عنده»؛ فمن مستوى طول الأناة (**ארך אפים**, erech apayim) ينساب الفيض وينحدر، عبر هبوط، من مراتب عليا ليمنح الحياة للأمم الوثنية، مع أنها تتجاوز إرادته.

12 **וזהו אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה שיושפע בחינת רצון עליון שהוא למעלה מעלה מגדר עלמין**

وهذا هو [وجه الاستدلال]: إذا كان [الأمر كذلك] مع الذين يخالفون مشيئته، فكم بالأحرى أن تفيض على الذين يعملون بمشيئته مرتبة الإرادة العلوية، التي تعلو كثيرًا جدًا على حدود العوالم:

שלא בבחי׳ ירידת והשתלשלות המדרגות בבחי׳ חכמה ומדות אלא בבחי׳ פנימית נקודת הלב שהיא בחי׳ תשובה עילאה שקדמה לעולם. וזהו כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך.

لا عن طريق هبوط المراتب وتسلسلها، في مستوى الحكمة (Chochmah ,**חכמה**) والصفات الوجدانية (middos ,**מדות**)، بل في مستوى النقطة الباطنة للقلب، وهي مستوى التوبة العليا (teshuvah ,**תשובה**) التي سبقت العالم. وهذا [هو معنى] «حين تطلبه بكل قلبك وبكل نفسك»:

דהיינו שיהפך לבו מן הקצה אל הקצה ואתהפכא חשוכא לנהורא ע״י בחי׳ רעותא דלבא זו למאוס בחיי עוה״ז ותענוגים ולמשוך לבו ונפשו לדבקה בו ית׳.

أي أن ينقلب قلبه من أقصى طرف إلى أقصى الطرف الآخر، وأن «تتحول الظلمة إلى نور»، من خلال هذا المستوى من رغبة القلب: أن يمقت حياة هذا العالم ولذائذه، وأن يجذب قلبه ونفسه ليلتصقا به تعالى.

13 **והנה כל זה ע״ד משל הסוחר הנ״ל שמוציא כסף וזהב מרשותו להיות מפזר ונוסף עוד.**

وهكذا، فإن كل هذا هو على سبيل التشبيه بالتاجر المذكور آنفًا، الذي يُخرج الفضة والذهب من حوزته ليكون ممن «ينفق فيزداد».

כך הנשמה אע״פ [אף על פי] **שמוציאה כסף וזהב שהוא בחי׳ אהבה ויראה הגלוים להתלבש ולהסתיר בגוף ונפש הבהמית הנה עי״ז יש לה יתרון בבחי׳ רעותא דלבא כרשפי אש מן ההפוך.**

وهكذا حال النفس: فعلى الرغم من أنها تُخرج «الفضة والذهب»، أي مستوى أو جانب (bechinah ,**בחינה**) الحب والخشية (ahavah v'yirah ,**אהבה ויראה**) الظاهرين، لكي يكتسيا بالجسد والنفس الحيوانية (nefesh habahamis ,**נפש הבהמית**) ويحتجبا فيهما، فإنها بذلك تكتسب مزية في **בחינה** رغبة القلب، كاللهيب المتأجج المنبعث من النقيض.

14 **וזהו וחם הוא אבי כנען בזקף גדול שחמימות רשפי אש ושלהבת העולה למעלה מההיפוך הוא העושה בחי׳ כנען לסחור כנ״ל כמ״ש טעמה כי טוב סחרה וגו׳.**

وهذا هو [المقصود بـ] «وحام هو أبو كنعان»، مع علامة الوقف الكبير (zakef gadol ,**זקף גדול**): فحرارة (chamimus ,**חמימות**) ألسنة النار واللهيب الصاعد إلى أعلى من نقيضه هي ما يجعل مستوى كنعان مستوى التاجر، كما ذُكر آنفًا؛ كما كُتب: «إنها ترى أن تجارتها جيدة»، إلخ.

אך מתחלה צריך להקדים בחי׳ יראה תתאה שהיא נמשכת מבחינת מלכותו ית׳ שהיא נק׳ בחי׳ כנען העליונה דקדושה שמזה יעלה ויבא ויגיע להיות בחי׳ כנען בידו מאזני מרמה להגיע לבחי׳ רעותא דלבא בחי׳ פנימית הלב כנ״ל.

لكن ينبغي أولا أن يُستهلّ [ذلك] بمستوى الخشية السفلى، المستمدّ من مستوى ملكوته (الملكوت (**מלכות**, Malchus))، تعالى، وهو ما يُسمّى مستوى كنعان العلوي في القداسة؛ ومن هذا يرتقي ويأتي ويبلغ مستوى «كنعان: في يده موازين غشّ»، ليبلغ مستوى رغبة القلب، أي البعد الباطني للقلب، كما ذُكر آنفًا.

15 **וזהו קרוב ה׳ לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת דהיינו באמתות נקודת לבו שהרי אנו רואים דגנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא ואעפ״כ** [ואף על פי כן] **עומד ברשעו ואינו שב מידיעתו**

وهذا هو معنى قوله: «إنّ **ה׳** قريبٌ من كلّ الذين يدعونه، من كلّ من يدعوه بحقّ»: أي بصدق نقطة قلبه. فنحن نرى أنّ «اللصّ عند فم النفق ينادي **ה׳**»، ومع ذلك يظلّ متمادياً في شرّه، ولا يتراجع عمّا [يقصده عن علم].

וגם אנו רואים שיש אפילו מי שיוליד אהוי״ר [אהבה ויראה] **בלבו וחולפת ועוברת כמו אחר התפלה כנ״ל.**

ونرى أيضاً أنّ هناك من يستخرج الحب والخشية (**אהבה ויראה**, ahavah v'yirah) في قلبه، ثم يزولان وينقضيان، كما يحدث بعد الصلاة، على النحو المذكور أعلاه.

והיינו מפני שאינו נתפס אלא במוחו ושכלו בבחי׳ מקיף אבל אינו נכנס לפני ולפנים שיתפעל הלב באמת לאמתו מעומקא דלבא

وذلك لأنه لا يُدرك إلا في عقله وفكره، على نحو [نور] محيط (**מקיף**, makif)، لكنه لا ينفذ إلى الداخل، إلى أقصى الأعماق، بحيث يتأثر القلب حقاً وصدقاً، من عمق القلب.

משא״כ כשיקראוהו באמת דהיינו מעומקא דלבא הנה שפת אמת תכון לעד ובל תמוט עולם ועד:

أمّا حين يدعونه بحقّ، أي من عمق القلب، فحينئذٍ «تثبت شفة الحق إلى الأبد، ولا تتزعزع إلى الأبد وإلى دهر الدهور».

16 **והנה כתיב הקל קול יעקב קדמאה חסר ו׳ שהוא בחי׳ קלא דלא אשתמע וקול בתראה מלא ו׳ שהוא בחי׳ קלא דאשתמע כמ״ש בזוהר הקדוש.**

وقد كُتب: «الصوت هو صوت يعقوب (**יעקב**)»: الكلمة الأولى [קול (kol)] مكتوبة من دون حرف الواو العبري (**ו**, vav)، وهو مستوى الصوت الذي لا يُسمَع؛ أما كلمة **קול** الثانية فمكتوبة كاملةً بحرف **ו**، وهو مستوى الصوت المسموع، كما يشرح الزوهار المقدس (**זהר**).

וביאור הדברים הנה בחי׳ יעקב הוא יו״ד עקב פי׳ שהיו״ד שהוא תחלת המחשבה ביו״ד נברא עוה״ב [עולם הבא] **הוא נמשך לבחי׳ עקב ורגל שהוא בחי׳ הדבור.**

وتوضيح ذلك: مستوى يعقوب هو «اليود والعَقِب» (yud–akev ,**יו״ד עקב**)، أي «اليود» [و] «العَقِب». فاليود (yud ,**יו״ד**)، وهو بداية الفكر، «باليود خُلق العالم الآتي»، يمتدّ إلى مستوى العَقِب (akev ,**עקב**) والقدم، وهو مستوى الكلام.

ויעקב הוא מבריח מן הקצה אל הקצה. מריש כל דרגין. ובכל מדרגות עליונות יש ג״כ בחינת ראש ורגל

ويعقوب هو [العارضة التي] «تمتدّ من طرف إلى طرف»، «من رأس جميع المراتب». وفي جميع المراتب العليا أيضًا جانب هو الرأس وجانب هو القدم،

כמ״ש ועמדו רגליו ביום ההוא וכתיב והארץ הדום רגלי וכתיב ומקום רגלי אכבד ויעקב הוא בחי׳ יו״ד עקב בכל עולם ועולם לפי ערכו.

كما كُتب: «وتقف قدماه في ذلك اليوم»، وكُتب: «والأرض موطئ قدميّ»، وكُتب: «وموضع قدميّ أكرّمه». ويعقوب هو مستوى اليود والعَقِب في كل عالم، بحسب قدره.

17 **והנה בחינת קלא דאשתמע הוא בחי׳ התורה שהוא בחי׳ המשכה כמשל הקול המחבר וממשיך מצפוני כוונת הלב לבא לידי גילוי בדבור וכך התורה היא בחי׳ חכמה עילאה בחי׳ חכים ולא בחכמה ידיעא**

أما المستوى أو الجانب (bechinah ,**בחינה**) الذي يمثله الصوت المسموع، فهو مستوى التوراة، وهو التنزيل؛ على مثال الصوت الذي يصل مقاصد القلب الخفية وينقلها إلى الظهور في الكلام. وهكذا فالتوراة هي الحكمة العليا (Chochmah ,**חכמה**)، أي «حكيم، لكن ليس بحكمة معلومة».

שהרי טעמי המצות לא נתגלו להיות בהתגלות רב להבין כל עמקי סודותיה בפרטי פרטות ונמשכה לבחי׳ גילוי ע״י התלבשותה בדברים גשמיים סדר זרעים מועד וכו׳.

فإن علل الوصايا (mitzvos ,**מצות**) لم تُكشف بوضوح تام يتيح فهم جميع أعماق أسرارها بأدق تفاصيلها؛ بل نُزّلت التوراة إلى حيّز الظهور من خلال تلبّسها بأمور مادية: سِدْر زِراعيم (Seder Zeraim ,**סדר זרעים**) وسِدْر موعِد (Seder ,**סדר מועד** Moed)، إلخ.

18 **והוא בחי' קול והמשכה של יעקב יו"ד עקב דהיינו מבחי' יו"ד שהוא חכמה עילאה להיות נמשך עד עקב והוא עשי'** [עשיה]**.**

وهذا هو مستوى صوت يعقوب وامتداده النازل، أي «يود-عَقِب» (**יו"ד עקב**, yud–akev): أي يمتدّ من مستوى حرف اليود، وهو الحكمة العليا (**חכמה**, Chochmah)، نزولًا حتى العَقِب، وهو عالم الفعل (**עשיה**, Asiyah).

אך כדי שיהיה האדם כלי ומכון שיהיה חכמה עילאה שורה ומתגלה בו בעסק התורה צריך להיות תחלה בבחי' בטול בבחי' רעותא דלבא

لكن لكي يكون الإنسان وعاءً وموضعًا تستقرّ فيه الحكمة العليا وتنكشف أثناء الاشتغال بالتوراة، ينبغي له أولًا أن يكون في مستوى إبطال الذات (**ביטול**, bittul)، وفي مستوى رغبة القلب،

והוא בחי' קלא דלא אשתמע דרוח אמשיך רוח להיות אור ה' שורה ומתגלה בו להיות חכמת ה' בקרבו בהתגלות וחב"ד [וחכמה בינה ודעת] **שבנפשו בטלים וטפלים אליו והוא ענין אתדבקות רוחא ברוחא.**

وهو مستوى الصوت الذي لا يُسمع؛ فالروح تجذب الروح، كي يستقرّ نور **ה'** فيه وينكشف، وتظهر حكمة **ה'** في باطنه، وتكون قوى **חכמה**، والفهم (**בינה**, Binah)، والمعرفة (**דעת**, Daas) في نفسه في حالة إبطال الذات، خاضعةً وتابعةً له. وهذا هو شأن «التصاق الروح بالروح».

19 **וע"ז נאמר אלוהי בקרבי וכתיב ואשים דברי בפיך. דברי ממש כי דבר ה' זו הלכה היא היא הנגלית בו והיא המדברת מתוך גרונו.**

وعن هذا قيل: «**ה'** الخاصّ بي في داخلي»، وكُتب: «وضعتُ كلامي في فمك»: «كلامي» حرفيًا؛ لأن «كلمة **ה'** هي الحكم التوراتي (**הלכה**, halachah)»؛ فهذا هو الذي ينكشف فيه، وهو الذي يتكلم من داخل حنجرته.

ולכן נאמר על התורה בי מלכים ימלוכו. ואמרינן מאן מלכי רבנן. ומתניתא מלכתא.

لذلك قيل عن التوراة: «بي يملك الملوك»، ونقول: «من هم الملوك؟ الحاخامات»، و«**משנה** (**משנה**) ملكةٌ».

כי להיותו בביטול אל דבר ה' ורצונו וחכמתו ואינו תופס מקום מצד עצמו כלל הנה דבר המלך הוא השלטון והוא בחי' מלך שגוזר ואומר שאם יטעון ראובן כך כו' יהיה כך.

لأنه في حالة إبطال الذات (**ביטול**, bittul) إزاء كلمة **ה'** وإرادته وحكمته، ولا يشغل لنفسه أي حيّز على الإطلاق، فإن «كلمة الملك هي السلطان»؛ وهو في مرتبة ملك يصدر حكمًا ويقول: إذا ادّعى رأوبين (**ראובן**) كذا، إلخ، فسيكون الحكم كذا،

וכן לעשות כך ושלא לעשות כך וכו׳ ואינו בבחי׳ עבד כ״א בעשיית המצות שהוא כעבד המקיים מצות המלך ועושה דבריו:

وكذلك أن يُفعل كذا وألا يُفعل كذا، إلخ. وهو ليس في مرتبة العبد إلا عند أداء الوصايا (**מצות**, mitzvos)، إذ يكون فيها كالعبد الذي ينفّذ أوامر الملك ويعمل بكلامه.

20 **וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו. וישב הוא ענין השפלה וירידה ממקום עמידתו. ופי׳ שבחי׳ יעקב יו״ד עקב נמשך ונשפל להיות בארץ מגורי אביו.**

وهذا هو [معنى] «وسكن يعقوب (**יעקב**) في أرض إقامة أبيه (**מגורי**, megurei)». ويدلّ «وسكن» (**וישב**, vayeshev) على الانخفاض والهبوط عن الموضع الذي كان المرء واقفًا فيه. والمعنى أن مستوى يعقوب، أي الياء التي تبلغ العقب (**יו״ד עקב**, yud–akev)، يُسحب إلى أسفل ويُخفَّض ليكون في «أرض إقامة أبيه».

ומגורי יש בו ב׳ פי׳ הא׳ הוא לשון יראה והב׳ הוא לשון אוצר כמו מגורה מלאה פירות שהוא כלי שאוצרין לתוכו ושניהם עולים בקנה אחד כי יראת ה׳ היא אוצרו כתיב.

ولكلمة **מגורי** معنيان: الأول تعبير عن الخوف، والثاني تعبير عن المخزن، كما في «مخزن (**מגורה**, megurah) مليء بالثمار»، وهو إناء تُخزَّن فيه [المحاصيل]؛ والمعنيان متلازمان، إذ كُتب: «خشية **ה׳** هي كنزه».

21 **וכן בדברי רז״ל** [רבותינו זכרונם לברכה] **אוצר של יראת שמים שהיא בחי׳ יראה עילאה יראה בשת בבחי׳ בטול הוא כלי קבול לחכמה עילאה שיהא שורה ומתגלה בו**

وكذلك نقرأ في أقوال حكمائنا، **רז״ל**: «كنز من خشية السماء»، وهو مستوى الخشية العليا، خشية الاستحياء، في مستوى إبطال الذات (**ביטול**, bittul): فهي وعاء لتلقّي الحكمة (**חכמה**, Chochmah) العليا، لكي تستقرّ فيه وتنكشف.

ונקרא מגורי אביו כי יעקב הוא בחי׳ יו״ד עקב הוא בחי׳ הארה והמשכה מבחי׳ חכמה עילאה להמשיך עד סוף כל דרגין. ובחי׳ חכמה עילאה נק׳ אביו.

ويُسمّى «**מגורי אביו**» (megurei aviv، [مواضع إقامة أبيه])، لأن يعقوب (**יעקב**) هو مستوى **יו״ד עקב** (yud–akev، [حرف اليود والعَقِب])؛ فهو مستوى الإشراق والامتداد من **חכמה** العليا، لإيصال [إياها] نزولًا حتى نهاية جميع المراتب. ويُسمّى مستوى **חכמה** العليا «أباه».

22 **והנה זה הוא בבחי׳ יחודא עילאה ואתדבקו׳ רוחא ברוחא בעסק התורה להיות בטל אליו ית׳ בבחי׳ חכמה עילאה כנ״ל.**

والآن، فهذا في مستوى الوحدة العليا (yichuda ila'ah ,**יחודא עילאה**)، وفي التصاق الروح بالروح في دراسة التوراة (**תורה**, Torah)، لكي يكون المرء في حال إبطال الذات أمامه، تبارك، في مستوى الحكمة العليا (Chochmah ,**חכמה**)، كما ذُكر أعلاه.

אך בבחי׳ יחודא תתאה דהיינו להיות כלי ומכון לשבתו ית׳ בבחי׳ קיום העולם בבחי׳ מלכותו שיהיה גם בזה שורה ומתגלה בחי׳ ה׳ אחד.

لكن في مستوى الوحدة السفلى (yichuda tata'ah ,**יחודא תתאה**)، أي أن يكون وعاءً وموضعًا لسكنه، تبارك، في مستوى بقاء العالم، وفي مستوى ملكوته (Malchus ,**מלכות**)، كي تحلّ هنا أيضًا حقيقة أن «**ה׳** واحد» وتنكشف:

הנה זה נמשך ע״י ישיבה והשפל׳ [והשפלה] **אחרת ממדתו של יעקב להמשיך מדת חסד מראש כל דרגין עד סוף כל דרגין בארץ התחתונה הוא כנען שהוא בחי׳ מלכותו ית׳ ומלך במשפט יעמיד ארץ והוכן בחסד כסא.**

فهذا يُستمدّ من خلال استقرارٍ آخر وخفضٍ آخر لصفة يعقوب (Yaakov ,**יעקב**)، لإنزال صفة الإحسان (**חסד**, Chesed) من رأس جميع المستويات إلى نهاية جميع المستويات، إلى الأرض السفلى، وهي كنعان (**כנען**, Canaan)، التي تمثل مستوى ملكوته، تبارك؛ و«الملك بالعدل يثبّت الأرض»، و«بالإحسان يتهيأ العرش».

שקיום העולם הוא בחסד כמ״ש עולם חסד יבנה דהיינו בעשיית המצות בכלל ששרשם הוא בחי׳ חסד ובפרטות הוא מצות הצדקה וחסד שלכן היא נקראת בשם מצוה סתם כו׳ שהיא שקולה כנגד כל המצות כמ״ש בתניא:

فإن وجود العالم إنما هو بالإحسان، كما هو مكتوب: «العالم يُبنى بالإحسان»؛ أي بأداء الوصايا (mitzvos ,**מצות**) عمومًا، التي أصلها مستوى الإحسان، وبوجه خاص بوصية الصدقة والإحسان؛ ولهذا تُسمّى «الوصية» بإطلاق (mitzvah ,**מצוה**)، إلخ، لأنها تعدل جميع الوصايا، كما يوضح كتاب تانيا (**תניא**, Tanya).

LikuteiTorah.com
الباراشا الحاسيدية

حول هذه الطبعة

.the English translationو This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot’s notes: CC BY-NC 4.0

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication /Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

الترجمة العربية والشروح: أُعدّت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro:batch)، وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرَس مَاماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

من likuteitorah.com/ar/torah-ohr/vayeishev/1/

إهداء تكريمًا لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق